

Ola Tunander

Den osynliga handen – och den vita

En läsning av Palmemordet.

”Bakom våra ryggar pågår ett spel, enkonspiration, och vem som håller i trådarna är ännu oklart. Enligt Friedrich Hegel är det 'förnuftet' som listigt för historien framåt. Enligt Adam Smith är det marknadens 'osynliga hand', enligt Karl Marx är det kapitalets 'logik', som tvingar individen att följa dess brutala spelregler. Förnuftet och marknaden skapar rikedom – men inte utan offer. Den 'osynliga handen' tycks ha tagit struptag på bonden, på hantverkaren, på arbetaren, på den intellektuelle, för att den fria individen ska kunna skörda konspirationens frukter.”

Kanske var det också denna osynliga hand som tog Olof Palmes liv, eller var det slumpen som slog till på den plats som förnuftet och historien redan hade anvisat...

Den fråga vi måste ställa oss är om någon verkligen har sett denna ”osynliga hand”, om den blir synlig just när den griper tag i kritikerns strupe? Och hur ser den i så fall ut? Adam Smiths ”osynliga hand” fram: står som livgivande, som en frihetens hand, som vakar över mångfald och individualitet, men den framstår också som en dödens ”vita hand”, som med våld griper sitt offer för att upprätta normalitet och ordning. Eller är det kanske möjligt att skilja dem åt?

Låt oss gå tillbaka till 80-talet. Platsen för att studera denna fråga skulle kunna vara gränsområdet mellan den osynliga handens sfär och den statssocialistiska nävens, det neutrala gränslandet, Sverige. Här borde man kunna finna en åtskillnad mellan den osynliga handen och den vita. Här verkar staten utan sin näve. Här verkar den osynliga handen utan att döda, som om den neutralt ständigt slank ur dödens grepp. Kanske var det i detta neutrala område vi fann den bästa av världar. Kanske hade moder Svea lärt sig att smeka och blidka den statssocialistiska näven samtidigt som hon lät sig förföras av den ”osynliga handen” utan att låta sig våldtas och utan att behöva känna dess strupgrepp. Men var det inte dödens ”vita hand” som grep den socialdemokratiska kompromissens förgrundsgestalt, Olof Palme? Eller föll han för en våldsverkare, en narkoman eller alkoholist? Var det tillfälligheten eller konspirationen som tog hans liv? Är död en tillfällighetens gycklare? Eller är den ”vita handen” och den ”osynliga handen” en och samma, en konspiration som verkar bakom våra ryggar, och som med målmedvetna steg närma sig Moder Svea för att gripa efter hennes strupe? Kanske kan mordet på Olof Palme ge ett svar på den frågan. Månaden innan han skulle resa till Moskva för att trycka statssocialismens blodiga näve föll han för en kula. Tillsammans med sin fru och sin son hade han sett filmen ”Bröderna Mozart” på biografen Grand på Sveavägen. Han sköts ett par hundra meter längre bort strax före halv tolv på kvällen den 28 februari 1986 i hörnet Sveavägen-Tunnelgatan. Och där låg han, död, på trottoaren invid Skandiahuset – tidigare Thulehuset, efter försäkringsbolaget Thule, grundat och styrt av Olof Palmes far och farfar – som om mördaren medvetet hade valt denna symbolmättade plats: Palmesläktens hus, Moder Sveas väg.

Vad som hände är fortfarande höljt i dunkel men jag har samlat några ledtrådar – sanna eller osanna – från olika tidningar och tidskrifter, från TV och radio. [1] Efter att ha läst igenom en del av detta material och lyssnat på ett antal intervjuer kan man inte låta bli att fascineras av dess dramaturgi. Berättelsen om Palmemordet är en ändlös kriminalroman med nya ledtrådar och nya motstridiga spår,

som kan följas steg för steg och som nästan dagligen läcker ut till offentligheten. Jag ska ge en kort sammanfattning.

Redan under hösten 1985 varnade chefen för säkerhetstjänstens (SÄK:s) antiterroristavdelning, Alf Karlsson, för det kurdiska partiet PKK, som enligt Karlsson hotade Olof Palme till livet. Enligt den socialdemokratiska förläggaren och säkerhetsmannen Ebbe Carlsson skulle chefen för SÄK, Sven Åke Hjälmsroth – i ett telefonsamtal i slutet på februari 1986 – ha sagt att PKK förberedde ett mord. Direkt efter mordet på Olof Palme vände sig SÄK:s starke man, P G Näss, till chefen för spaningsgruppen, Hans Holmér, för att få tillåtelse att avlyssna det kurdiska bokkaféet. Kaféet låg på Tunnelgatans förlängning i David Bagares gata *endast ett par hundra meter från mordplatsen i mördarens flyktriktning*.

Polischefen Hans Holmér följde PKK-spåret från sommaren 1986. Alla andra spår lades åt sidan, och denna ensidighet ledde till slut till att Holmér tvingades avgå som chef för Palmeutredningen. Senare sökte hans nära vän, Ebbe Carlsson, importera avlyssningsapparat för att avlyssna kurder, som – enligt Ebbe Carlsson – skulle ha arbetat för Iran. Genom mordet skulle Iran ha sökt omintetgöra Olof Palmes försök att stoppa svenska vapenleveranser. 1985 sökte det svenska företaget Bofors leverera ett större antal haubitsar till Iran via ett mellanland, men två leveranser stoppades av Olof Palme i november 1985 och en leverans på 18 haubitsar stoppades i januari eller februari 1986. Den senare leveransen fullföljdes först efter Olof Palmes död i augusti 1986. PKK var i sin tur beroende av iranskt stöd i kampen mot den turkiska övermakten, och den första artikeln om kurdspåret stod att finna i turkisk press. Enligt en fransk tidning beslöt det iranska prästerskapet vid ett möte den 11–12 februari 1986 att straffa Olof Palme. [2]

Redan tidigt fanns emellertid motstridiga informationer. I januari 1986 berättade en operatör från den svenska militära underrättelsetjänsten om ett möte med en handfull personer inom polisen, som planlade hur man skulle förhålla sig till ett attentat mot Olof Palme. Attentatet förväntades ske före Palmes resa till Moskva i april samma år. På detta möte deltog bl a en representant från SÄK. Den rapport operatören sände till SÄK:s ledning (vilket har bekräftats av en lokal chef för SÄK) har ”försvunnit” eller i vilket fall inte lämnats ut till Palmeutredningen. I en radiointervju hävdade den tidigare generalsekreteraren för Europasektionen av World Anti-Communist League (WACL), Anders Larsson, att han fick informationer tio dagar innan mordet, som hävdade att man ”skulle skjuta Olof Palme” i samband med hans resa till Moskva. Larsson sa sig ha fått informationerna från sin nära vän, Bo Ståhl som i sin tur hade blivit informerad av en tjänsteman på SÄK. I en egen analys, skriven för *International Foundation for Contemporary Studies*, hävdar Larsson att beslutet om en avrättning togs av CIA:s ”Covert Action Department” [3], som bl a verkade genom WACL och dessutom kontrollerade ordförandeposten. Enligt Larsson spred CIA samtidigt ett falskt dokument – bl a till höga svenska militärer – med ”bevis” för att Olof Palme sökte ”sälja ut” Sverige till Ryssland. Jag har ingen uppfattning om sanningshalten i Larssons påståenden, men hans placering i dessa miljöer och hans agerande strax före mordet gör honom intressant. En vecka före mordet lämnade han in ett brev till Olof Palme och till UD som inleddes med ”Olof Palme död” (se nedan). I efterhand hävdade Larsson att det var Ståhls informationer som fick Larsson att lämna brevet som en varning till Olof Palme. Ståhl hade ett antikvariat (strax intill polishuset), som fungerade som samlingsplats för poliser med nazistiska sympatier: Vid tiden för intervjun med Anders Larsson var Bo Ståhl redan död och Anders Larsson dog strax därefter i blödande magsår 52 år gammal.

Enligt en hög polisintendent i Stockholm skulle en grupp poliser och en officer samlats strax före mordet i en lägenhet på Söder för att lägga upp de slutgiltiga planerna för mordet. [4] I gruppen fanns en vapenhandlare och tidigare polisman, som vi kan kalla Öhman, och hans officerskompanjon som vi kan kalla Gruman. Även den senare hade ägnat sig åt vapenaffärer, och han hade goda kontakter inom såväl Bofors som CIA. Han hade den 20 januari, sex veckor före mordet, tagit tjänsten som säkerhetschef för Televerket/Radio Östra med möjlighet att avlyssna all radiotrafik och walkie-talkie- trafik i Stockholm, men kanske än viktigare med möjlighet att kontrollera eventuell avlyssning av

walkie-talkie-trafik den aktuella kvällen. Redan en vecka efter mordet lämnade Gruman tjänsten, vilken sedan togs över av Öhman. Vid en husundersökning hemma hos Öhman fann polisen granatgevär och attachéportföljer med inmonterade maskingevär, en mängd vapen som det inte fanns avsättning för i Sverige samt en ovanlig, kraftigt mantlad ammunition som anpassats för att tränga igenom skottsäkra västar. Enligt utredningsprotokollen var det ”med en projektil av denna typ som statsminister Olof Palme mördades”. [5] I lägenheten fann man också kartor över televerkets kabelnät, en stor mängd nazistisk litteratur samt 12 fotografier på Öhman och hans officerskompanjon görande hitlerhälsning på judiska gravar. Öhman och Gruman hade också en annan lägenhet. Den låg på Tunnelgatans förlängning i David Bagares gata *endast ett par hundra meter från mordplatsen i mördarens flyktriktning*.

Det var Öhman som genom sina kontakter i Storbritannien hade levererat en stor mängd olaglig avlyssningsutrustning till Ebbe Carlsson. Det var gruppen kring Öhman och Gruman som hade försett spaningsledaren Hans Holmér med livvakter – normalt en uppgift för SÄK:s livvaktstyrka – och det var Öhmans och Grumans gemensamma företag, Strateg Protector, som hade försett Hans Holmér med vapen, vilket gjorde att även Holmérs trovärdighet ifrågasattes. Nära nog hela företagets omsättning på en och en halv miljon kronor gick till utrustning till Holmér och hans livvakter. I olika tidningar började man spekulera om Holmér själv var inblandad. En del journalister hart om ifrågasatt hans alibi för mordnatten. Men man kan också vända på indiciekedjan. Kanske hade Holmér kommit till en slutsats som var alltför farlig också för honom själv. Kanske var han livvakternas gisslan. Kanske valde han en reträtt, därför att ett avslöjande skulle få alltför allvarliga konsekvenser för landet.

Kanske var något av dessa alternativ en förklaring till Hans Holmérs plötsliga omsvängning och fanatiska intresse för kurdspåret från sommaren 1986. Han hade trots allt intresserat sig för andra, även högerextremistiska spår dessförinnan. Eller var han – som vissa socialdemokrater hävdar – helt enkelt dum? Eller – som vissa journalister hävdade – en del av konspirationen? För varför bortsåg han från alla vittnesmål som pekade på civilklädda personer och poliser med walkie-talkies? [6] Varför hävdade Palmeutredningen att ett av dessa vittnen hade sett ett par narkotikapoliser med walkie-talkies – trots att de utpekade narkotikapoliserna nekar till att de befann sig på platsen vid den aktuella tidpunkten, trots att en av dem burit turkosblå jacka och inte grå rock och trots att de haft en annan typ av walkie-talkie än den vittnet beskrivit? Och varför intresserade sig inte utredningen för ett vittne som – när han satte sig i sin bil i närheten av Sveavägen minuterna efter mordet – fick in ett märkligt samtal på sin polisradio: ”Hallå däruppe, hur har ni det?” ”För djävligt kallt. Statsministern är skjuten.” När några journalister följde vägen till det kurdiska bokkaféet kom de istället förbi Hans Holmérs privata lya *endast ett par hundra meter från mordplatsen i mördarens flyktriktning*.

Efter ett år avskedades Holmér som chef för spaningsgruppen. Därmed började Palmeutredningen intressera sig för andra spår, bl a gruppen kring Öhman, men detta intresse upphörde hösten 1988 till följd av ett läckage till massmedia om misstankar mot en narkoman och alkoholist, Christer Pettersson. Läckan tvingade fram ett omedelbart polisingripande. För att hålla kvar Pettersson var det nödvändigt att åtala honom, och därmed var man också tvungen att driva fallet till sin logiska slutpunkt: en rättegång som koncentrerade alla resurser och allt intresse till denne torped, narkoman och alkoholist. Från hösten 1988 framträdde den ensamme alkoholisten – tillfällighetens vapendragare – som Olof Palmes mördare. Men frågetecknen var många. Var läckan ett medvetet drag för att ta bort uppmärksamheten från andra spår? Hur kan tesen om den ensamme alkoholisten förenas med mängden av vittnesmål som talade om ”män med walkie-talkies” i Gamla Stan och kring Sveavägen? När det vittne som sprang efter mördaren uppför trapporna mot David Bagares gata stötte ihop med en polisbil – *endast ett hundratal meter från mordplatsen i mördarens flyktriktning* – bekräftade denna polis att de sökte efter mördaren, trots att larmet till polisen gick först flera minuter efter det att mordet hade skett.

En annan person i kretsen kring Öhman, vi kan kalla honom Ekman, var psykologilärare på polisskolan. Han var kollega till Anders Larsson i WACL, ordförande i SverigeSydafrikakommittén

och ordförande i KlaraLidingö FBU-förening (frivillig befälsutbildning) där han samlade Sydafrikavänner och nazister. Han sägs också ha varit ledare för den nazistiska ”stormavdelningen” Sveaborg, som ursprungligen bildades av det svenska nazistpartiet för finlandsfrivilliga under kriget. Under tidigt 50-tal rekryterade den förre CIA-chefen William Colby militanta antikommunister – väsentligen från Sveaborg – till Natos Stay Behind-grupper i Sverige. [7] Stay Behind-nätets uppgift var, enligt genera John Singlaub, dels att rädda valda regeringar undan en sovjetisk invasion dels att agera bakom de sovjetiska linjerna i händelse av ett krig, eller att verka som en motståndsrörelse i händelse av ett kommunistiskt maktövertagande. Enligt Anders Larsson samarbetade CIA:s Covert Action Staff med ”fascistiska, nazistiska organisationer eller med nazist- eller fascist infiltrerade lokala säkerhetspolis eller militärer”. [8] I Italien rekryterade den senare chefen för CIA:s kontraspionage, James Jesus Angleton, medvetet fascister för att garantera gruppernas antikommunistiska militans, och enligt en tidigare medlem av den fascistiska organisationen Ordine Nuovo fanns något av en personalunion mellan dessa strukturer. I vissa länder som Tyskland, Italien, Sverige och Belgien tycks Stay Behind-nätet åtminstone delvis ha utgjort en fascistisk eller nazistisk paramilitär organisation. [9] Det norska Stay Behind-nätet har av naturliga skäl en helt annan historia. Dess rekryteringsgrundlag var den antinazistiska och antikommunistiska motståndsrörelsen Milorg, som härdats under kriget och som bevisat sin militans men också sitt demokratiska sinnelag. I Sverige fanns ingen antinazistisk motståndsrörelse. Tvärtom, krigserfarenheten stod att finna bland de finlandsfrivilliga, inte minst bland de frivilliga från fortsättningskriget, vilka dominerades av det nazistiska Sveaborg. Enligt pseudonymen ”Sven Andersson” skulle en av cheferna inom SÄK hyst misstankar mot Sveaborg för inblandning i Palmemordet. SÄK skulle ha bevis för att gruppen konspirerade mot regeringen. Bl a skulle SÄK ha utskrifter från möten ”där man diskuterade att göra sig av statsministern”. [10]

Under 70- och 80-talet började Stay Behind-grupperna agera med politiska syften i såväl Italien som Belgien med avrättningar och blodiga bombattentat som instrument för att skärpa den politiska spänningen och legitimera hårdare polisiära åtgärder. I flera fall tycks det ha funnits en koppling till extremhögerorganisationen WACL. WACL utgjorde en paraplyorganisation som samlade allt från gamla nazister och fascistiska grupperingar till mer civiliserade antikommunister och militanta försvarare av den kapitalistiska marknadsekonomin. Fram till 1983 var den nyss nämnde Anders Larsson en av ledarna för den svenska sektionen. Senare representerades Sverige av bl a nazisten och psykologiläraren Ekman, som enligt Larsson spred falskspår om Palmemordet från hösten och vintern 1986-1987. Internationellt leddes samma organisation av den amerikanske generalen John Singlaub från CIA:s Covert Action Staff. Den senare hade sin bakgrund i kampen mot kommunismen i Vietnam och Korea. Han hade deltagit i massavrättningar i Laos tillsammans med den senare biträdande chefen för CIA:s Directorate for Operations (med ansvar för Covert Action), Theodore Shackley. Under sig hade de en ung löjtnant vid namn Oliver North och en överstelöjtnant, Richard Secord. Alla fyra kom senare att ingå i CIA:s Secret Teams, och de spelade en central roll för Iran-Contras-affären och för dess nätverk av banker och företag som administrerade vapen- och, enligt vissa källor, narkotikaleveranser. [11] Singlaub och Secord sålde själva stora mängder vapen till Contras, och ett allierat företag – Swedish Incorporated i Panama – tog emot 188 miljoner kronor i mutor från Bofors. Dessa aktivister samlades i WACL eller använde WACL för sina egna syften. Själva tycks de ha uppfattat sig som den fria marknadens specialstyrkor, som ”den osynliga handens” krigare. Samtidigt som WACL förenade civiliserade högerradikala grupper utvecklades det till ett nätverk av organisationer och företag, som samordnar internationella fascister och vapenhandlare, CIA:s Secret Teams samt Centralamerikas dödsskvadroner: Den Vita Handen. [12]

Här finner vi plötsligt den ”vita handen” som den ”osynliga handens” dolda, men medvetna exekutor. Den Vita Handens ledare i Guatemala, Maria Sandoval Alarcón, och dess ledare i El Salvador, den senare presidenten, Roberto D'Aubuisson var båda ledande representanter för WACL. I Centralamerika har indianer och kritiker avrättats i tiotusental. Enligt vissa uppgifter handlar det om mer än hundra tusen som avrättats av dödsskvadronerna under de senaste tjugo åren.

Fackföreningsledare och journalister har försvunnit efter det att Den Vita Handen har dömt dem till döden. Ibland har man t o m meddelat offret i förväg om det oåterkalleliga beslutet – med dödens vita hand som enda signalement. [13] Det är så den osynliga handen ser ut när den griper tag i kritikerns strupe. Plötsligt påminns vi om det brev, en kopia av en dödsruna, som Anders Larsson hade lämnat in till Rosenbad och till utrikesdepartementet en vecka innan mordet på Olof Palme. Dödsrunan inleddes med orden: ”Dr Olof Palme död”, men med ordet ”Dr” överstruket. Annonserna var insatt 1918 och avsåg Olof Palmes farbror, historikern Olof Palme som dog som finlandsfrivillig och som var bror till Olof Palmes far Gunnar Palme och son till Sven Palme, båda verkställande direktörer för försäkringsbolaget Thule. Larsson lät sig senare intervjuas om dödsrunan, vilket följdes av hotelser mot såväl radioprogrammet som mot Larsson personligen. Strax därefter dog han. [14] Hans arkiv m m brändes av för släkten okända personer.

En av Larssons tidigare vänner, också associerad med WACL, vi kan kalla honom Weman, hade nära band till det svenska SÄK, till svenska nazister och till de sydafrikanska, turkiska och amerikanska säkerhetstjänsterna. Han har en radiostation på den turkiska delen av Cypern och är registrerad freelancejournalist vid det turkisk-cypriotiska informationsministeriet, men han ägnar sig också åt andra aktiviteter. Enligt egen utsago ska han ha rekryterats som sydafrikansk agent av Peter Caselton (för 1 000 pund i månaden), som senare – av den avhoppade chefen för de sydafrikanska dödsskvadronerna, Kommendör Dirk Coetzee – avslöjades som ansvarig för bombattentatet mot ANC:s Londonkontor 1982.15 Även Weman misstänktes för detta attentat men släpptes i brist på bevis. 1983 åtalades Weman för olaga innehav av dokument som hade stulits vid ett inbrott på PAC:s (PanAfrican Congress) Londonkontor, men sonen till chefen för den sydafrikanska säkerhetstjänsten dök själv upp i rättsalen och betalade den nödvändiga borgenssumman. Weman var vid denna tid chef för den internationella avdelningen av VAT (Victims Against Terrorism), en propagandaorganisation med samma boxnummer som den sydafrikanska säkerhetspolisens frontorganisation Security Forces Support Committee. Weman var vidare nära lierad med den sydafrikanska agenten Craig Williamson, [16] som förmedlade kontakten mellan Coetzee och Caselton, d v s med grupper som i Sydafrika gått under beteckningen den ”tredje kraften”, den ”dolda handen” eller den ”osynliga handen”. Ytterligare en intressant person är Clive Derby-Lewis, tidigare parlamentsledamot för det Konservativa Partiet i Sydafrika, president i den internationella organisationen Western Goals[12] och Sydafrikas representant i WACL. Han har nyligen dömts till döden för mordet på ANC-ledaren och kommunistordföranden Chris Hani i april 1993. Den tidigare presidenten för Western Goals [17] var den förre WACL-representanten och presidenten i El Salvador, Roberto D'Aubuisson, tidigare ledare för de salvadoranska dödsskvadronerna: Den Vita Handen. [18]

Weman var också den person som låg bakom materialet till artikeln i turkisk press, som senare skulle komma att ligga till grund för det s k kurdspåret. Redan dagen efter mordet på Olof Palme publicerade tidningen *Hurriyet* namnen på sex medlemmar ur det kurdiska PKK, som skulle ha legat bakom mordet. Informationen kom från Weman. Strax därefter sökte Weman sälja samma historia till en brittisk tidning. Enligt Anders Larsson spreds kurdspåret via agenter på Cypern – även svenskar – som verkade samtidigt för CIA och den sydafrikanska säkerhetstjänsten.

En annan svensk medborgare som, enligt egen uppgift, arbetade för såväl den svenska som den sydafrikanska säkerhetstjänsten var Heine Hüman, född i Sydafrika men bosatt i Sverige sedan 1978. Han har erkänt att han den 29 mars 1988 i samband med mordet på ANC:s representant i Paris, Dulcie September, ordnade flyktvägen för mördaren. Strax dessförinnan skulle han ha haft flera möten med sydafrikanska representanter. Hösten 1985 ska Human ha haft möten med än mer centrala representanter: dels med Brigadgeneral Gribenawer, chef för den sydafrikanska militära säkerhetstjänstens avdelning A1 – med ansvar för operationer utomlands – dels med den redan nämnda chefen för dödsskvadronerna, Dirk Coetzee. En månad innan mordet på Olof Palme flyttade Human till Björklinge utanför Stockholm efter ett par års vistelse utomlands. På kvällen för mordet ska han ha

varit i kantine till sportklubben SK Iron, belägen strax intill hemmet.

Mindre än femton minuter efter mordet ringde en person till ett äldre par i Stockholm. En röst sa: ”Palme är skjuten”, varpå den äldre mannen svarade: ”Det skiter väl jag i”. Rösten svarade då häpet: ”Gör du det?”. Detta samtal skapade en del förvirring, eftersom inte ens polisen vid denna tidpunkt visste att Olof Palme var skjuten. Det äldre paret hade uppenbarligen ingenting med mordet att göra. Det finns emellertid en annan abonnent som vid denna tid hade exakt samma telefonnummer men med ett annat riktnummer. Denna abonnent tillhör Uppsalaområdet strax norr om Stockholm. Telefonnumret går till sportklubben SK Irans kantin i Björklinge där ”flyktassistenten” Heine Hüman befann sig.

Enligt den tidigare journalisten och generalsekreteraren för det svenska civilförsvarsförbundet, Karl-Gunnar Bäck, dök en gammal vän från England upp fyra dagar efter mordet och berättade följande: ”Kretsar inom SÄK medverkade i mordet understödda av sydafrikansk säkerhetspolis. Min uppgiftslämnare finns i den brittiska underrättelsevärlden. Jag har stort förtroende för honom. Han betonade att skälen var ideologiska. Att Palme ansågs förbereda en 'kastning' av säkerhetstjänsten, och att de ideologiska motiven sammanföll hos partners man funnit i Sydafrika.” Enligt en annan engelsk underrättelsekälla organiserades mordet av en internationell grupp med kopplingar till Sverige och Sydafrika. Kanske är det här man ska söka efter misstänkta personer. Vapenhandlaren och tidigare polismannen Öhman liksom hans kollega, som vi kan kalla Jöhman reste till Sydafrika inbjudna av sydafrikansk polis. Öhman berättade själv i förhör hos åklagarmyndigheterna att den sydafrikanska legationen i Stockholm stod som beställare för avlyssningsutrustning inköpt för Ebbe Carlsson för 59 000 kronor. En annan högerextremistisk polis, en tidigare fallskärmsjägare – vi kan kalla honom Sehman – som, enligt ett vittne, ska ha deltagit i de förberedande mötena på Söder, hade också nära band till Sydafrika. Enligt Anders Larsson hade polishögskoleläraren, nazisten och WACL-representanten Ekman kontakter med SÄK:s avdelning B, samtidigt som han var ordförande i Sverige Sydafrikakommittén. ”Journalisten” Weman framstår som dubbelt intressant. Han hade inte endast nära band till SÄK och till den sydafrikanska säkerhetstjänsten. Han tycks också ha spelat en viktig roll för att ”lägga ut” kurdspåret.

Kanske kastar detta nytt ljus över Ebbe Carlssons agerande. Han var den mest intensive försvararen av kurdspåret, och han var helt upptagen av det iranska hotet, men det finns något i detta som inte stämmer. För det första lät Ebbe Carlsson sin nära vän, justitieminister Anna-Greta Leijon, skriva ett okonventionellt rekommendationsbrev för att han skulle få tillgång till brittiska underrättelsekällor utan att behöva gå den formella vägen via SÄK. När detta formella fel avslöjades tvingades Leijon att lämna regeringen. Den enda rimliga förklaringen till detta förfaringsätt är att Ebbe Carlsson sökte undgå att avslöja sig för personer inom SÄK. Av någon anledning litade han inte på SÄK eller t.o.m. misstänkte SÄK, och här skulle den brittiska informationen kunna vara av central betydelse. I ett privat samtal har han sagt att den brittiska underrättelsetjänsten varnade SÄK månaderna innan mordet, men att SÄK hade dolt detta för Palmegruppen. Privat visade han även intresse för sydafrikaner, med motiveringen att de hade en koppling till London.

För det andra sökte Ebbe Carlssons importera avancerad avlyssningsutrustning utanför SÄK:s kontroll, och av kvantiteten att döma kan kurdspåret omöjligen ha varit det enda eller ens det väsentliga målet för operationen. Enligt SÄK-chefen ”Svensson” – i pseudonymen ”Anderssons” bok – hade gruppen kring Ebbe Carlsson inlett ett regelrätt avlyssningskrig riktat mot SÄK. Personer i och kring SÄK bevakades regelbundet av Carlssongruppen – enligt ”Svensson” sannolikt på regeringens uppdrag. [19] Det är sannolikt att Ebbe Carlssons import av avancerad avlyssningsutrustning snarast riktades mot grupper inom SÄK, och genom att avlyssna kurderna skulle vissa personer snart visa sig ovanligt behjälpliga. Om jag har tolkat saken rätt följde Ebbe Carlsson helt enkelt kurdspåret – baklänges – för att finna vem som hade lagt ut det. Eller med Carlssons egna ord: ”Man måste gå till botten med kurdspåret för att lösa Palmemordet”.

SÄK-chefen "Svensson" tror över huvud taget inte på ett kurdspår och han är också skeptisk till att gruppen kring Sveaborg skulle ligga bakom mordet. Hans huvudtes är att Olof Palme mördades därför att han visste att det fanns en spion i regeringen – och dessutom vem det var. Det är den beskrivning pseudonymen "Andersson" ger i sin bok. "Svensson" antyder vidare att det kan ha varit Ebbe Carlssons kontakt, dvs Anna-Greta Leijon. Ebbe Carlssons och Carl Lidboms hemliga säkerhetstjänst skulle helt enkelt ha arbetat åt främmande makt. Vad som döljer sig bakom dessa påståenden är naturligtvis svårt att säga. Kanske var det misstänkliggörandet av Olof Palme som "Svensson" omtolkat till en misstanke mot Anna-Greta Leijon (jfr Anders Larssons beskrivning av ett falskt CIA-dokument som hävdade att Sovjetunionen hade en man i den svenska regeringen). Kanske sökte "Svensson" via "Andersson" misstänkliggöra Ebbe Carlssons och Carl Lidboms granskning av SÄK. Kanske utgör berättelsen ännu ett falskspår som har lagts ut för att dölja SÄK:s inblandning i Palmemordet. Eller kanske har "Svensson" rätt, men i så fall verkar hans berättelse om några kända poliser med walkie-talkies på Sveavägen den aktuella kvällen något malplacerad.

Flera journalister har ifrågasatt Holmér's alibi för mordnatten. I boken *Affären Chamonix* ifrågasätter Sven Anér även Ebbe Carlssons och indirekt Carl Lidboms alibi. Anér finner deras nattliga flygäventyr under mordnatten – med ett franskt regeringsflyg för att hämta Olof Palmes son i Chamonix – som högst otroligt. Carlsson, Lidbom och Holmér träder fram som komplottens centralgestalter. Anér har utan tvivel funnit en del märkliga ting, men hans bok är långt ifrån övertygande och speglar främst en frustrerad journalist som ingen längre tror på. [20] Om dessa personer var inblandade i mordet måste man fråga sig varför Holmér lanserade kurdspåret – som ett falskspår – först efter flera månader? Om det är riktigt att kurdspåret medvetet har lagts ut för att förvillan efterforskningen borde intresset kanske snarast riktas mot ett par chefer för SÄK, som talade om kurdiska mordplaner dagarna innan mordet, som hösten 1985 talade om ett kurdiskt hot mot Olof Palme, och som omedelbart efter mordet sökte förmå Holmér att avlyssna det kurdiska bokkaféet.

Enligt ett vittne, som vände sig till journalisten Olle Alsén, skulle mordet ha planerats vid en serie möten från november 1985 i en angiven lägenhet på Söder. Gruppen bestod av 10-12 personer, bl a en rad personer som vi känner från tidigare. En fransk eller sannolikt belgisk f d främlingslegionär, vi kan kalla honom Dalman, var avdelad att skjuta Olof Palme. Gruppen skulle ha letts av en fransk högerextremist och ledande medlem av EAP, Jean Devalier. [21] Den senare brukade bo på Hotell Sheraton under sina vistelser i Stockholm, och i januari 1986 hade han ett möte på samma hotell med den tidigare nämnde Anders Larsson.

Den svenska ambassaden i Bryssel hade omedelbart kopplat en belgier och tidigare legosoldat från Katanga till mordet på Olof Palme. Eventuellt samma person som föregående, men enligt de belgiska uppgifterna hade han ett annat men likartat namn. Vi kan kalla honom Darman. Enligt en källa skulle Darman ha varit i Sverige för att ta livet av en svensk statsman. Darman ansågs ha varit inblandad i de högerextremistiska Brabantmorden. Dessa mord förövades 1985 och var ovanligt blodiga attentat som slog urskillningslöst mot kvinnor och barn i stormarknader i provinsen Brabant utanför Bryssel. Attentaten tog 28 människors liv och ingick i den sk spänningens strategi organiserad av de belgiska Stay Behind-grupperna, som till synes hade tagits över av extremhögerkretsar inom säkerhetstjänster och underrättelsetjänster. Dessa attentat ansågs först ha genomförts av den nedlagda, vänsterextremistiska organisationen CCC, men de visade sig senare ha koppling till WACL och till fascistiska eller nazistiska kretsar inom Stay Behind-nätet, vilket samordnades av en hemlig kommitté: Clandestine Planning Committee (CPC). Samma spänningens strategi användes under 70- och början av 80-talet av det italienska Stay Behind-nätet i samarbete med den militära säkerhetstjänsten och med Licio Gellis hemliga orden P2. Bland de mer kända operationerna märks bombattentatet på Piazza Fontana i Milano 1969 då 18 personer dog och ett 80-tal skadades, kidnappningen och mordet på president Aldo Moro i Rom 1978 och attentatet mot järnvägsstationen i Bologna 1980 då 86 personer dog och ett par hundra skadades. [22] Gelli dömdes till tio års fängelse i sin frånvaro för massakern i Bologna 1980, men domen upphävdes senare. [23] En annan person som misstänks ha legat bakom

flera av dessa operationer är en ledande italiensk fascist, Stefano Delle Chiaie. Ett antal personer som arbetade för honom flydde Italien efter massakern i Bologna. Samma folk har också deltagit på WACL:s konferenser. I november 1986 ska Delle Chiaie ha sagt till en italiensk advokat han var inblandad i mordet på Olof Palme. [24]

Vid mordet i Belgien använde man sig av stulna Golf (Volkswagen) med bortslipade chassinummer. Efter attentaten brändes bilarna. Enligt Olle Alséns källa – som enligt egen utsago hade varit med om planeringen av mordet på Olof Palme – hade hans kompanjon Dalman skaffat en Golf en månad före mordet. När polisen fick dessa informationer påpekade de att en utbränd Golf med bortslipat chassinummer hade hittats i Älta utanför Stockholm ett par dagar efter mordet. Försäkringsbolagets tekniska specialister lyckades finna spår av chassinumret, och det visade sig att bilen mycket riktigt var stulen en månad före mordet. Ett annat vittne – som befann sig några hundra meter från mordplatsen någon minut efter mordet – berättade för tidningen Expressen att en vit Mercedes kom i hög fart för att sedan bromsa in hastigt. En kvinna rusade in i ett hus och sedan tillbaka till samma bil, medan en man i Mercedesen sprang över till en röd Golf, varpå båda körde åt var sitt håll. När Alsén undersökte den belgiske legionärens bakgrund fann han att denne ägde en vit Mercedes, att han hade bytt namn under 70-talet och var mantalsskriven i Stockholm men nu spårlost försvunnen. Enligt legionärens kompanjon var Dalman avdelad att skjuta Olof Palme men på grund av folksamlingen på gatan gick ordern via walkie-talkie till en svensk reserv, ”Jerry”, som stod tillsammans med ett par andra i hörnet Sveavägen-Tunnelgatan. De senare försvann in mot Tunnelgatan. Efter mordet samlades gruppen i en lägenhet på David Bagares gata endast ett par hundra meter från mordplatsen i mördarens flyktriktning. Enligt polisen skulle den f d legionärens namn, Dalman, också ha nämnts i ett annat sammanhang – i ett avlyssnat telefonsamtal mellan en okänd person och den nu döde WACL-ledaren Anders Larsson, säger en av dem: ”Vi har ordnat allt för honom”.

Den 8 mars 1986 – lite mer en vecka efter mordet – greps en religiös högerextremist, mytoman och Palmehatare, Victor Gunnarsson, även kallad 33-åringen. Han hade vuxit upp i USA. Han hade tidigare varit med i EAP. Han levde i en värld av CIA-agenter. Han var medlem av den högerradikala Remakyrkan och den från USA och Sydafrika finansierade Kristna Ambassaden, vars medlemmar tidigare har skrivit hotelsebrev till Olof Palme. Under mordkvällen ska Gunnarsson, enligt vittnen, ha befunnit sig i närheten av mordplatsen och burit kläder som stämde överens med mördarens. Flera vittnen vid mordplatsen har pekat ut honom, och menar att han liknade mördaren. Flera vittnen hävdar också att han dagarna innan mordet rakade av sig sin mustasch, som han burit i mer än 15 år. När han togs in för polisförhör hade mustaschen vuxit ut, och han nekade frenetiskt till att han någonsin hade rakat av den. Han nekade till att han hade haft skjutvapen, trots att ett foto och vittnen tycktes bevisa motsatsen. I december 1985 sa han till ett vittne att han snart skulle få en revolver. Den jacka han bar under mordkvällen hade stänk av tändsats, som – enligt en teknisk analys i Wiesbaden – kan ha kommit från mordvapnet. En vecka innan mordet ska han ha sagt att ”Sverige kommer att förändras snart”, och ett par dagar innan mordet hävdade en bekant till honom, enligt två vittnen, att Olof Palme skulle skjutas innan lördag med ammunition som tränger igenom skottsäkra västar.

En representant för en högerextremistisk kristen organisation, Full Gospel Businessmen, har sagt att han minuterna efter mordet fick ett telefonsamtal med en röst som sa att ”från och med nu har en ny tid brutit in”, och i en efterföljande betraktelse sa representanten för Full Gospel Businessmen: ”vi ser hur det ena hindret efter det andra röjs undan”. Palmeutredarna intresserar sig fortfarande för telefonsamtalet, därför att det skedde vid en tidpunkt då ingen utanför de inblandade kan ha vetat att Olof Palme var skjuten. [25] När polisen gjorde husrannsakan hos Gunnarsson fann man hans fickkalender med en sida utriven: den vecka som föregick mordet. Vid husrannsakan fann man också en anteckning om en ”Charles ITT”, vilket till synes kopplar Gunnarsson till den CIA agent, som ska ha rekryterat ”hit men” för Olof Palme (se nedan). Den ansvarige åklagaren K G Svensson, som anhöll Gunnarsson, beslutade plötsligt om att släppa honom utan att ha gått igenom häktningspromemorian mot honom och uppenbarligen utan att ha läst förhörprotokollen.

Under senare år vistades Gunnarsson i USA, undervisade i språk och levde ett ”enkelt” liv samtidigt som han gjorde av med obegripligt stora summor på resor till bl a Latin-Amerika. Hösten 1993 kom den ansvarige förhållningsledaren, Börje Wingren ut med en bok om Gunnarsson. [26] I januari 1994 hittades Gunnarsson skjuten i USA endast iförd guldring och guldklocka. Remakyrkan, som Gunnarsson tillhörde, var vid tiden för mordet på Olof Palme inhyrd i Evangeliska Brödräfsamlingens lokaler på Sveavägen intill Tunnelgatan. Den bakre ingången ligger endast ett hundratal meter från mordplatsen i mördarens flyktriktning.

En bekant till Gunnarsson, Ivan von Birchan, som har verkat som legosoldat i Rhodesia och Libyen, berättade att han blev uppsökt av en person som kallar sig ”Charles Morgan” dels i november 1985, dels tidigt i januari 1986. Denne erbjöd von Birchan två miljoner dollar för att mörda Olof Palme. Efter det andra mötet ringde von Birchan omedelbart till chefen för antiterroristavdelningen på SÄK, Alf Karlsson, och därefter vände han sig till borgarrådet i Stockholm, Inger Båvner och till poliskommissarie KG Olsson – som i sin tur kontaktade Alf Karlsson. Enligt Karlsson fick han informationen från von Birchan strax efter mordet. Enligt von Birchan och K G Olsson informerade de honom veckorna före mordet. Den som erbjöd von Birchan de två miljonerna, ”Charles Morgan”, eller helt enkelt ”Charles” arbetade officiellt för ITT, men skulle enligt egen uppgift vara CIAagent. Han ska också ha verkat för US Army's specialstyrkor, för sydafrikansk underrättelsetjänst och han ska senare ha varit involverad i Iran-Contras-affären. Von Birchan hade tidigare träffat honom i Libyen där han arbetade med upplärning av libyska terrorister. I mitten av 1970-talet levererade den tidigare CIA-agenten Edwin Wilson materiel till den libyska säkerhetstjänsten: tiotals ton av det eftertraktade sprängämnet C-4, mängder med elektronisk utrustning för tillverkning av tidsinställda bomber samt personal som monterade in bomber i radioapparater m m. Han rekryterade också officerare från US Army:s specialstyrkor för utbildning av libyska terrorister. [27] Dessa terrorister sägs ha haft en koppling till attentatet mot ett amerikanskt diskotek i Berlin 1986 – som användes som förevändning för USA:s flygangrepp mot Libyen samma år – och till det sprängda Pan Am-flyget över Skottland 1988. [28] Theodore Shackley tvingades lämna CIA 1979 till följd av hans nära band till Edwin Wilson, Richard Secords band till Libyenoperationen tvingade honom att lämna Pentagon 1983 (som högste ansvarig för Mellersta Östern, Afrika och Sydasiens) [29] och hans chef, en tidigare ”statssekretare” (Assistant Secretary of Defense), som jag träffade 1987, tvingades också avgå till följd av associationen med Libyenaktivisterna. Den fråga man tvingas ställa sig är varför SÄK bortsåg från den engelska informationen om en sydafrikansk koppling till de egna leden. Varför bortsåg man från den svenska ambassadens rapport om en koppling till belgisk högerextremism och Stay Behind-strukturer? Och varför bortsåg SÄK från von Birchans information om en CIA-koppling, eller snarare koppling till CIA:s Secret Teams? M a o, varför bortsåg SÄK från samtliga kopplingar till WACL och Den Vita Handen?

Under mordnatten var chefen för SÄK:s antiterroristavdelning, Alf Karlsson, ansvarig för Olof Palme livvaksstyrka och följaktligen en av de få som visste att Olof Palme inte var bevakad. För ett professionellt ”hit team” var detta en helt central information. En del personer menar att Alf Karlsson tagit för lätt på bevakningen av Olof Palme, att han var fixerad vid det kurdiska PKK, och att han nonchalerade högerextremistiska hot. Redan i en SÄK-rapport från augusti 1985 lanserade Karlsson ett kurdiskt hot mot Olof Palme, vilket fördes ut i massmedia vid samma tid. Andra misstänker att Alf Karlsson ingick i en konspiration, som lade ut kurdspåret som ett skenspår månaderna innan mordet, mörklade information om en internationell högerextremistisk operation för att sedan ge grönt ljus genom att bekräfta att Olof Palme saknade livvakter den aktuella natten. Enligt Anders Larsson stod Alf Karlsson och chefen för den operativa avdelningen P G Näss i centrum för operationen. Det var den senare som tog över ansvaret för utredningen om misstänkta nazister inom polisen. Enligt Larsson var detta ”en ren parodi på utredning”, 1988 tvingades P G Näss att avgå, medan Alf Karlsson avgick redan hösten 1986 för att strax därefter börja arbeta hos Per-Gunnar Vinge, som nu bildat en privat säkerhetstjänst, VIP, efter att ha arbetat som chef för Industriförbundets säkerhetstjänst i femton år.

Enligt en källa på SÄK ska Alf Karlsson ha sagt: "Näringslivet tar hand om de sina", men valet var kanske inte helt frivilligt. Till Vinges företag slöt sig också en annan – och som vi senare ska se – kanske inte helt ointressant person: den tidigare säkerhetschefen för försäkringsbolaget Skandia. Per-Gunnar Vinge var fram till 1970 chef för SÄK, men Olof Palme tvingade honom att avgå, därför att han, enligt uppgift, skulle ha sagt att Olof Palme var en säkerhetsrisk.

Näringslivet eller marknadens "osynliga hand" skulle, om detta är riktigt, vara förenad med dödens "vita hand". Olika säkerhetstjänster, WACL och dödsskvadronerna – Den Vita Handen – tycks dölja sig bakom det ena spåret efter det andra. Medan marknaden, den "osynliga handen", som Adam Smith beskriver den ska förstås som en opersonlig lagbundenhet, ett opersonligt förnuft som listigt förverkligar sig bakom vår rygg, ska den "vita handen" uppfattas som ett personligt nätverk, av dolda grupper, av självutnämnda aktörer från säkerhetstjänster, underrättelsetjänster och specialstyrkor med en vag koppling till utvalda individer i regeringar och administrationer. President Reagan skickade ett lyckönskningstelegram till WACL:s kongress i San Diego 1984. Enligt en tidigare CIA-man sände chefen för P2, den tidigare nazisten Licio Gelli ett telegram till Philip Guarino tre dagar innan mordet på Olof Palme med texten: "Var god och informera vår vän att det svenska trädet kommer att fällas". Det svenska trädet – the palm tree – syftade, enligt denna källa, på Olof Palme och vännen tycks ha syftat på vice presidenten George Bush, som var en av Philip Guarinos närmaste. Det var Bush som stödde Guarino när han valdes till vice ordförande i det Republikanska partiets nationalkommitté, och Guarino hade t o m lyckats att ge Licio Gelli en god placering strax intill Reagan och Bush vid Reagans installationsfest 1981. På denna fest deltog också den senare ordföranden för WACL, general John Singlaub och WACL-medlemmen, den senare ordföranden för Western Goals och President och ledare för Den Vita Handen i El Salvador, Roberto D'Aubuisson liksom hans motsvarighet i Guatemala, Mario Sandoval Alarcón. Senare tvingades Guarino avgå när det avslöjades att han tillhörde en nazistisk grupp innanför Bushs presidentkampanj. [30]

Knappast någon torde bekräfta om Gellis telegram till Guarino har existerat, och för övrigt: var det nödvändigt för att informera Bush? Borde inte CIA:s Secret Teams och Stay Behind-nätet redan ha försett Bush med dessa uppgifter? Det svensk-amerikanska underrättelsesamarbetet har sedan flera år gått via en förbindelse till Wiesbaden. Men det ska också, enligt uppgift, ha organiserats från en lokal i det svenska försäkringsbolaget Skandias hus i hörnet Sveavägen-Tunnelgatan. Försäkringsbolaget Skandia ska, enligt samma källa, ha organiserat detta samarbete under kodnamnet "Thule". Samgåendet ThuleSkandia på 1960-talet sägs ha inneburit att Skandia stod över alla lagar. Skandiahuset – tidigare Thulehuset – var också central för de svenska Stay Behind-grupperna. Den tidigare Skandiadirektören Alvar Lindencrona var samtidigt ledare för det svenska Stay Behind-nätet. Enligt polisen var baddörren till Skandiahuset öppen under mordkvällen – kanske har polisen intresserat sig för frågan? Enligt en källa, som vill vara anonym, var fyra personer från Skandias säkerhetsteam på plats kvällen den 28 februari 1986. De var alla försedda med kommunikationsutrustning. "En amerikan sällade sig till dessa minuten efter mordet." Skandiahusets baddörr ligger *knappt hundra meter från mordplatsen i mördarens flyktriktning.*

Längs Sveavägen stod till synes en långkö av lejda mördare: en terrorist, en nazist, en torped, en legosoldat, en säkerhetsagent – en kurd, en svensk, en belgier, en sydafrikan, en amerikan – den osynliga handens många fingrar griper efter din strupe. Den närmar sig sitt offer, för att sedan – när den är i färd med att strypa dig – avslöja sig som dödens vita hand. För ett ögonblick känner du kylan kring halsen. Kanske är det februarinattens hand – vit och kall. Kanske är det Pytheas [31] kalla och ogästvänliga Thule som med målmedvetna steg närmar sig Moder Svea för att gripa efter hennes strupe. Eller är det Palmesläktens Thule som nyuppstånden förgripit sig på Moder Svea? Eller omvänt sökt skydda henne från faderns hämnd genom att offra sin egen son? Eller är det den hemliga operationen under kodnamnet "Thule" som har sökt beveka makten genom att slå till mot Olof Palme, genom att förvandla det svarta färet till ett offerlamm? Konspirationen kastar sin skugga över Sveavägen och Thulehuset – över Palme, Moder Svea och hennes flirt med den vackre officeren. Eller

var det åter tillfälligheten som gäckat iakttagaren? Kanske sköts han framför ögonen på de lejda mördarna. Kanske var det slumpens grymhet som "listigt" rört sig bakom våra ryggar för att slå till på den plats förnuftet och historien redan anvisat – ett listigt drag, ett olyckligt sammanträffande, en tillfällighetens konspiration: Den osynliga handen och den vita.

Texten är ursprungligen tryckt i tidskriften Ord&Bild nr 3, 1994. Publicerad här med tillstånd från författaren och Ord&Bild.

Noter

1. Detsvenska TV-programmet *Norra Magasinet* har pekat på vissa frågetecken kring mordutredningen. Journalisterna Lars Borgnäs och Tomas Bresky är ansvariga för intervjuer med Anders Larsson och Ivan von Birchan i Sveriges Radios *Kanalen* och i *Norra Magasinet*, TV-serien har också behandlat frågan om den f d polismannen "Öhman" och mängden vittnesmål som talar om män med walkie-talkies. BBC:s serie *Gladio* sändes i tre delar från hösten 1992 och behandlade det italienska, tyska och belgiska Stay-Behind nätets uppbyggnad och operationer. Även det svenska nätet nämns. Serien visades senare i TV4. Olle Alsén på Dagens Nyheter har i en rad artiklar tagit upp kopplingen till belgiska (i DN franska) f d främlingslegionärer och till Stay-Behind nätet. Agnete Vistar på den danska tidningen *Press* har i en längre artikelserie tagit upp bla "Öhman", "Geman" och "Ekman", Bofors, den sydafrikanska kopplingen och WACL. Arbetetjournalisterna Håkan Hermansson och Lars Wenander har i en bok – *Uppdrag Olof Palme - Hatet, jakten och kampanjerna* (Tidens, 1987) tagit upp de senare två spåren plus mycket annat om svensk högerextremism. Pseudonymen "Sven Anderssons" bok *En spion i regeringen* (Info-Books, 1988) antas bygga på informationer från SÄK. Börje Wingrens bok *Han sköt Olof Palme* (Tidens, 1993) behandlar den sk 33-åringen, Victor Gunnarsson, Vissa av dessa spår framstår som mycket intressanta, Andra kan man ställa sig tveksam till. Många påståenden i dessa böcker, tidningar och TV-intervjuer är naturligtvis svåra – för att inte säga omöjliga – att få bekräftade, men det väsentliga här är inte bara vad som är korrekt utan den mer eller mindre välgrundade ryktesfloran. Ett par av de mer osäkra kommentarerna ägnas en fotnot. Flera av de mer spektakulära spåren har jag medvetet utelämnat.
2. Peter Kadhammar, 1988. *Boforskanonerna som Palme sökte stoppa*, Z-Dokument, september.
3. Vad Anders Larsson benämner "Covert Action Department" benämns av andra "Covert Action Staff", vilket ingår i "Directorate of Operations", Jeffrey T. Richelson, 1989, *The US Intelligence Community*. Rapporten från *International Foundation for Contemporary Studies*, London /Stockholm, sept 1990, tillställdes Buggningsmålet i Stockholm:
4. En vän till denna polisintendent berättade om mötet för journalisten Olle Alsén. När polisintendenten skulle vittna inför spaningsledningen tog han tillbaka sitt tidigare påstående, och hävdade att han hade fått informationen från journalisten Lars Borgnäs, men Borgnäs säger att han hade fått informationen från Alsén, som i sin tur hade fått informationen från vännen till polisintendenten.
5. Anders Larsson skriver följande: "Mördargruppen närstående vapen- och ammunitionsleverantör delade efter mordet ut 'souvenirkulor' till sympatiserande högerextremister".
6. Ett antal vittnen har trätt fram bla i TV-programmet *Norra Magasinet* och berättat om män med walkie-talkies i Gamla Stan och senare kring Sveavägen kvällen den 28 februari. I Dagens Nyheter beskriver Olle Alsén hur två finska flickor stötte ihop med en finsk man vid mordplatsen minuterna innan mordet. Den ena kvinnan kände igen mannen och frågade honom på finska hur mycket klockan var. Mannen svarade inte. Plötsligt hördes en röst från hans walkie-talkie som sa: "Nu kommer dom". Mannen svarade på finska: "Jag är igenkänd, vad ska jag göra?" Varpå rösten svarade: "Skit i det och gör vad du ska göra." När de båda kvinnorna kom ett hundratal meter längre bort hörde de en kraftig smäll (DN, 14 juni 1993, enligt ett vittne som satt i en bil vid Sveavägen passerade två kvinnor mannen vid mordplatsen minuterna innan Olof Palme blev skjuten). Dessa walkie-talkie-män har inte kunnat ges någon rimlig förklaring. I något fall handlar det dessutom om poliser med "civil" polisbil till synes med en omfattande elektronisk utrustning. Enligt pseudonymen "Andersson" hävdade en chef inom SÄK att kända polismän med walkie-talkies fanns på plats ("Sven Andersson", *a a*, s 157).
7. Detta har bekräftats av ett nyligen offentliggjort brev från den svenska försvarsstaben (1953), vilket skrevs till domstolen inför den helllliga rättegången mot den dåvarande ledaren för Sveaborg, Otto Hallberg. (Peter Carlberg, "Nazist skapade svensk gerilla – Hemligt dekret från försvarsstaben skyddade organisationen efter kriget", Svenska Dagbladet, 11 oktober 1991.) Dessa Stay-behind grupper initierades (och finansierades) väsentligen med hjälp av det amerikanska CIA – eller dess föregångare – i slutet av 40- och i början av 50-talet. Grupperna organiserades över hela Västeuropa, delvis med, delvis utan världandets vetskap, eller med Colbys ord: "(...) i hemlighet tillsammans med regeringar eller självständigt på egen hand i länder när vi inte hade den relationen till regeringen, eller kanske som ett komplement". Mao ett eget nät som komplement till det i och för sig hemliga men av regeringen kända nätet.
8. Anders Larsson, *International Fotmdation for Contemporary Studies*, 1990, se ovan.
9. Om Tyskland, Italien och Belgien inklusive intervjun med John Singlaub och William Colby, se BBCs serie *Gladio* i tre delar från hösten 1992 om Stay-Behind nätets operationer. Serien visades senare i TV4. Under andra världskriget dominerades motståndsrörelsen i flera västeuropeiska länder av kommunisterna. När CIA skulle rekrytera härdade antikommunisterna i dessa länder – beredda att offra sitt liv och förmögna att avrätta en motståndare – stod dessa aktivister främst att finna inom fascistiska och nazistiska organisationer. En rekrytering av fascister och nazister kan dessutom ha gett krigets förlorare en uppgift, vilket i sin tur kan ha underlättat en försoning i tex Italien och Tyskland. I efterhand måste man fråga sig om det var behovet av sekretess som omöjliggjorde en demobilisering av dessa i praktiken paramilitära högerextremistiska organisationer eller om det fanns en politisk samstämmighet även bland dem som organiserade dessa strukturer. I Italien verkade t ex ledaren för Ordine Nuovo, Pino Ra'uti, samtidigt inom den militära säkerhetstjänsten för att rekrytera aktivister till Stay-Behind nätet. I Sverige var rekryteringen av de finlandsfrivilliga från Sveaborg helt i linje med rekryteringen i flera andra västeuropeiska länder. Ro Sven Andersson, *a a*, s 70-71.
11. Shackley var biträdande chef för CIAs *Directorate for Operations* under William Colby, George Bush och senare under Stansfield Turners första år. Om det Republikanska Partiet hade vunnit valet 1976 skulle Shackley ha utnämnts till chef för hela CIA. Under sin tid i Laos allierade han sig med heroingeneralen Vang Pao och hans soldater från Meofolket. Enligt vissa uppgifter låg Shackleys folk bakom den

kraftiga ökningen av heroinleveranser till USA under Vietnamkriget. Denna Shackleys policy anses ha fortsatt under hans tid vid Latinamerikakontoret och *Covert Action Staff*. Enligt vissa vittnen handlade också Iran Contrasaffären i hög grad om narkotikahandel. De flygplan som fraktade vapen till Centralamerika ska ha fraktat kokain tillbaka till USA. Flera vittnen som har accepterat att vittna mot Shackley har avrättats av okända personer strax innan de har kunnat avlägga sina vittnesmål. Se *Press*, nr 37 december 1988. Se också Peter Maas, 1986, *Man Hunt – The Incredible Pursuit of a CIA Agent Turned Terrorist*, Grafton.

12. Se Scott Anderson och Jon Lee Anderson, 1986. *Inside the League*, New York: Dodd, Mead & Company. Anders Larsson hävdar i sin analys för *International Foundation for Contemporary Studies* att det inte finns någon direkt koppling mellan dödskvadronerna och WACL. Samtidigt hävdar han att de organiseras av CAL (*Confederación Anti-Communita Latinoamericana*) som verkade inom WACL (CAL är den Vita Handen, för att citera Jack Anderson på *Washington Post*), Larssons beskrivning av WACL som en ”middagsätarklubb”, som är självständig från sin ordförande och sin stora mängd av nazistiska aktörer – och även avdelningar – är inte särskilt övertygande.

13. Se Scott Anderson och Jon Lee Anderson, *a a*.

14. Anders Larsson hävdade själv att han sökte bekämpa nazistiska strömningar inom WACL, och att han genom dödsrunan sökte varna Olof Palme. Det första påståendet är säkert korrekt. Det andra är mer osäkert. Kanske var dödsrunan ett uttryck för arrogans. Kanske var den ett uttryck för Larssons personliga intresse av att rädda sitt eget skinn. Kanske både-och. Eller kanske hade han tidigare varit indragen i planeringen av mordet för att sedan dra sig ur operationen. Eller kanske är det som han själv säger att han befunnit sig i extremhögerkretsar som planerade mordet, och att han själv sökte varna Olof Palme. Enligt Larssons egna påståenden sökte han varna Olof Palme redan 1985, då de första hoten mot Olof Palme dök upp.

15. David Beresford, 1990, ”Pieces missing in the hit squad puzzle”, *The Guardian*, 15 mars.

16. David Beresford, *a a*.

17. *Western Goals* grundades 1979 av Rep. Larry McDonald med stöd från John Singlaub och från Texasmiljonären Nelson Bunker Hunt. *Western Goals* har som målsättning att bevara västliga värden mot ”kommunism, liberalism, internationalism och mångkulturellt samhälle” Gacques Pauw, 1993. ”Global Links to Race War in South Africa & the Assassination of Chris Hani, *Covert Action*, nr 45, Summer, sid 8).

18. Jacques Pauw, 1993. ”Global Links to Race War in . South Africa & the Assassination of Chris Hani, *Covert Action*, nr 45, Summer, sid 4-10.

19. Sven Andersson, *a a*, s. 94-95.

20. Sven Anér, 1993, *Affären ChamoniX – Palmegåtan mot sin lösning*, Bokskogen.

21. EAP (Europeiska Arbetarpartiet) utgick från USA på 60-talet och sökte ursprungligen framställa sig själv som en vänsterextremistisk organisation. Snart visade det sig emellertid att EAP var en högerextremistisk underrättelsetjänst och desinformationsorganisation, som hade getts militär träning av Mitchell WerBell III, tidigare OSS-officer och kontraktagent för CIA, samt vapenhandlare, legosoldat och rådgivare till högerextremistiska regimer i Centralamerika. WerBell samarbetade med General John Singlaub under andra världskriget, och 1982 undervisade Singlaub på WerBells träningsläger.

En representant för president Reagans nationella säkerhetsråd, Norman Bailey har beskrivit EAP som ”en av de bästa privata underrättelseorganisationerna i världen” och som en organisation som under Reagan började synas alltmer ofta i Washington. Generalsekreteraren för EAP i det tidigare Västtyskland Anno Hallenbroich – placerad i det amerikanska underrättelsehögkvarteret i Wiesbaden – var samtidigt bror till chefen för den västtyska säkerhetstjänsten Heribert Hallenbroich. Inom den svenska polisen finns också personer på hög nivå som talar om EAP i positiva ordalag. EAP hade tidigare under ett flertal år riktat en hetskampanj mot Olof Palme och beskrivit honom som djävulens djävul, som sinnessjuk och som fascist, strax efter mordet fann en privatperson i Stockholm en dokumentmapp, som tillhörde EAP och som innehöll kilovis med datautskrift om Palmemordet.

22. Se den tidigare nämnda BBC-serien om Gladio. Enligt den tidigare chefen för den italienska säkerhetstjänsten, Federico Umberto D'Amato, hade man med viss ansträngning lyckats infiltrera Röda Brigaderna. Bl a hävdas i programmet att Röda Brigadernas ansvarige för vapenträning i verkligheten arbetade för den militära säkerhetstjänsten, SISMI. Kidnappningen av och mordet på Aldo Moro skulle ha skett med SISMIs vetskap, och enligt vissa uppgifter skulle organiseringen av operationen utgått från chefen för SISMI. När Röda Brigaderna å andra sidan hade beslutat om att kidnappa Andreotti fängslades två av ledarna omedelbart.

23. Se Martin Short, 1989, *Inside the Brotherhood*, Grafton, s 563.

24. Håkan Hermansson och Lars Wenander, *a a*, s 1-29-170.

25. Håkan Lövström, ”Telefonsamtalet strax efter mordet intresserar ännu Palmespanarna”, AB, 19 maj 1990.

26. Börje Wingren, 1993, *Hans sköt Olof Palme*, Tidens förlag. Flertalet uppgifter om Gunnarsson är tagna från Wingrens bok. Wingren tror att Gunnarsson är en ensam mördare, men många av hans egna uppgifter pekar i annan riktning. Hans huvudargument mot en konspiration är att Gunnarsson är en galning och att en konspiration inte kan överleva en belöning på 50 miljoner. Vad jag förstår visar dessa argument endast att Wingren hämtar sin erfarenhet från den undre världens tjallare. Man kan lika gärna vända på hans argument: en galning skulle knappast kunna hålla helt tätt, och i hans omgivning skulle det alltid finnas någon som gärna tog emot 50 miljoner. Varje deltagare i en seriös konspiration vet å andra sidan att hans liv är värt mer än ett antal miljoner. Att finna en tjallare i denna värld är långt mindre troligt. Det är möjligt att Wingren har rätt ifråga om Gunnarsson, men hans uppgifter styrker knappast hans tes.

27. Peter Maas, 1986, *Man Hunt - The Incredible Pursuit of a CIA Agent Turned Terrorist*, Grafton.

28. Lester Coleman, en tidigare DIA-agent (Defense Intelligence Agency) – som för närvarande befinner sig i Sverige – hävdar i boken *The Trail of the Octopus* (Blomsbury, 1993) att sprängningen av Pan Am-flyget organiserades som en hämnd för det amerikanska USS Vincennes nedskjutningen av ett iranskt passagerarflyg över Persiska viken ett år tidigare. Iranerna skulle ha genomfört operationen med hjälp av Jibrils PFLP - *General Command*, som enligt Coleman finansierar sin verksamhet genom narkotikasmuggling. *General Command* ska ha vetat om att Monzar al Kassar inom den syrisk-libanesiska heroinmaffian smugglade heroin till USA med hjälp av ett CIAteam i Wiesbaden, som garanterade att dessa leveranser passerade olika kontroller i utbyte mot fördelar i Syrien och Libanon. Genom att ersätta en väska med heroin med en bombväska på Larnacas flygplats (Cypern) kunde *General Command* försäkra sig om att bomben passerade flygplatskontrollen. På Pan Am-flyget fanns också ett DIAteam som verkade i Libanon och som var i färd med att avslöja al Kassars och CIAs omfattande narkotikaleveranser. Enligt Lester Coleman var operationen mot Pan Am-flyget också riktad mot just detta DIA-team, vilket Jibril och al Kassar ska ha diskuterat på ett möte i Paris. En CIA agent med koppling till Libyen ska ha läckt informationen till Iran (Se *Time International*, 27 april 1992). Abu Talb från *General Command*, som för närvarande sitter fängslad för en sprängning av en synagoga i Köpenhamn, har varit misstänkt för inblandning i sprängningen av Pan Am-flyget. Enligt den tidigare CIA-agenten Razin ska Talb också ha haft en central roll i samband med mordet på Olof Palme. Talbs sväger ska enligt samme Razin vara den dåvarande chefen för CIAs antiterroristavdelning.

29. Theodore Draper, 1991, *A Very Thin Line*, Simon and Schuster, s. 36. Se också Peter Maas, 1986, *Man Hunt - The Incredible Pursuit of a CIA Agent Turned Terrorist*, Grafton.
30. Det är naturligtvis omöjligt att veta om detta telegram är korrekt. En utskrift av det radioprogram där källan "Razin" eller "Oswald LeWinter" först nämner detta telegram finns i *Press*, nr 39 februari 1989. Samma tidskrift nämner också Guarinos avgång. "Oswald LeWinter" har under senare år presenterat en mängd informationer – om Natos Stay-Behind nät m m – som i efterhand har visat sig vara korrekta. I vissa fall antas han emellertid inte ha varit helt trovärdig. När Alsén ringde upp Philip Guarino svarade denne att han "inte kunde dra sig till minnes" ett sådant telegram. Man hade kanske snarast förväntat sig ett klart "nej".
31. Grekisk geograf som på 300 f Kr beskrev ett kyligt land i norr, som antas ha varit Skandinavien. Han benämnde detta land Thule.